

آثار برخی گناهان از زبان امام سجاد (علیه السلام)

<"xml encoding="UTF-8?">

مقدمه

بارها در دعای کمیل این جملات را زمزمه کرده ایم: «اللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِي الدُّنُوبَ الَّتِي تَهْتِكُ الْعِصْمَ، اللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِي الدُّنُوبَ الَّتِي تَنْزِلُ النَّقْمَ، اللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِي الذُّنُوبَ الَّتِي تَغَيِّرُ النِّعَمَ، اللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِي الدُّنُوبَ الَّتِي تَحْبِسُ الدَّعَاءَ، اللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِي الدُّنُوبَ الَّتِي تَنْزِلُ الْبَلَاءَ» (1) خدایا بیامرز گناهانی را که پرده های عصمت را می برد (و آبروی انسان را می برد) خدایا بیامرز گناهانی را که بدبختی ها را فرو می ریزد. خدایا ببخش گناهانی را که نعمت ها را تغییر می دهد، خدایا ببخش گناهانی را که دعای انسان را (از اجابت) حبس می کند (و باز می دارد) و خدایا ببخش گناهانی را که بلاها را نازل می کند.

بارها و بارها این پرسش هم برای خود ما مطرح بوده و هم مردم و جوانان پرسیده اند که چه گناهانی است که گرفتاری و بدبختی را در پی دارد؟ کدام گناهان است که نعمت های انسان را تغییر و باعث سلب نعمت ها می شود؟ چه گناهانی است که مانع استجابات دعاهاى انسانها می شود؟ و چه گناهانی باعث نزول بلاهایی چون سیل و زلزله و خشکسالی و... می شود؟ سربسته هم جواب داده ایم که برخی گناهان عامل این بیچارگی ها است. ولی جواب قانع کننده دادن نیاز به مطالعه آثار تمامی گناهان دارد، تا یکی یکی استخراج نشود که چه گناهانی مانع استجابات دعا می شود، و کدام گناه بلاها را نازل می کند... به روایتی از سید ساجدان زین عابدان، علی بن الحسین (ع) بر خوردم که یکجا به همه این پرسشها پاسخ داده بود، و بر آن شدم که آن را در اختیار خوانندگان عزیز نیز قرار دهم.

الف: گناهانی که نعمت ها را تغییر می دهد

خداوند آنچه از نعمت ها در زمین و آسمان است برای بهره برداری انسان آفریده است: «هو الَّذِي خَلَقَ لَكُمْ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعاً» (2) او خدایی است که آنچه در زمین است همه را برای شما (انسان ها) آفریده. و گاه نعمتهای ویژه را نیز به انسان عنایت می کند. ولی گاه این نعمت ها را از انسان می گیرد نه بخاطر این که نعوذ بالله خزانه الهی تمام شده باشد، که تمام شدنی نیست، و نه بخاطر بخل و امثال آن که ذات پاک او از هر عیب و نقصی مبرا می باشد. بلکه گناهی و یا گناهانی از انسان صادر می شود که نعمت ها را از انسان می گیرد و یا تغییر می دهد، حال باید دید که کدام گناهان است که نعمت ها را تغییر می دهد و یا از انسان می گیرد.

محمد بن علی بن الحسین از احمد بن الحسن تا می رسد به ابی خالد کابلی و او می گوید: سمعت زین العابدین علی بن الحسین (ع) يقول: «الذَّنُوبُ الَّتِي تَغَيِّرُ النِّعَمَ» از امام زین العابدین شنیدم که همیشه می فرمود: گناهانی که نعمتها را تغییر می دهد (چهار تا است که) عبارت باشد از:

1. ظلم و ستم کردن به مردم

«الْبَغْيُ عَلَى النَّاسِ» ظلم و ستم کردن بر مردم (نعمت ها را تغییر می دهد) لذا حکومت و سلطنت با کفر پیشگی دوام می آورد ولی با ظلم و ستم پیشگی دوام نخواهد آورد. (3) خصوصاً ظلم در حق افرادی که پناهی جز خداوند ندارد به سرعت برق، آه مظلوم می گیرد و نعمت را تغییر می دهد. (4)

2. ترک عادت نیک

«الزَّوَالُ عَنِ الْعَادَةِ فِي الْخَيْرِ» از دست دادن عادت به کار خیر و نیک گاه انسان عادت های خوبی دارد، مانند خرج دادن برای امام حسین (ع)، کمک به فقرا، عادت به خواندن قرآن و دعا و نماز شب، ترک این عادات نیک که به راحتی به دست نیامده نعمت ها را از انسان می گیرد و یا تغییر می دهد.

3. ترک اختیار معروف واصطناع المعروف؛

از دست دادن اختیار عمل معروف (و شناخته شده نزد عقل و شرع) ممکن است مراد ترک عادت اختیار معروف و عمل شناخته شده در نزد عقل و شرع باشد، شاید مقصود این است که امر به معروف نکند و خود بدان عمل ننماید.

4. کفران نعمت

«وکفران النعم» کفران نعمت نمودن. خداوند نعمتهای بیشماری به ما داده است از نعمت بعثت و امامت گرفته تا نعمت های عادی و معمولی همچون سلامتی، عقل، انواع خوردنی ها و پوشیدنی ها. کفران این نعمت ها نیز تغییر نعمت و یا زوال آن را به دنبال خواهد داشت.

5. شکر نعمت نکردن وترک الشکر؛ ترک شکر (نعمت).

برترین شکر آن است که انسان نعمت را در مسیر خودش به کار ببرد، (5) و ترک آن به این است که در غیر مسیر صحیح استفاده کند، مثلاً جوانی را در مسیر گناه و فساد، مال را در مسیر حرام و لهو و لعب و.. به کار برد. در ادامه حضرت سجاد به آیه قرآن استناد نموده: «قال الله تعالى ان الله لا یغیر ما بقوم حتی یغیروا ما بانفسهم» (6) خداوند نعمتهای خود را تغییر نمی دهد مگر آنکه مردم (بر اثر اعمال و رفتار و اندیشه ناسالم) در خود تغییر بوجود آورند. (7)

استاد مطهری در ذیل آیه «الیوم یئس الذین....» واخشون می گوید: فلا تخشوهم دیگر از ناحیه آنها بیمی نداشته باشید واخشون، از من بترسید. بعد از این که دینتان از بین برود یا ضعیف شود و هرچه که بر سرتان بیاید، باید از من بترسید از من بترسید یعنی چه؟ مگر خدا دشمن دین خودش است؟ نه! این آیه همان مطلبی را می گوید که در آیات زیادی از قرآن به صورت یک اصلی اساسی هست راجع به نعمتهایی که خداوند بر بنده اش تمام می کند، می فرماید: «ان الله لا یغیر ما بقوم حتی یغیروا ما بانفسهم» (8) «یا ذلک بان الله لم یک مغيراً نعمه انعمها علی قوم حتی یغیروا ما بانفسهم.» (9)

مضمون اینست: خداوند هر نعمتی را که بر قومی ارزانی بدارد، آن نعمت را از آنها نمی گیرد مگر وقتی که آن مردم خودشان را از قابلیت بیندازند یعنی مگر اینکه آن مردم خودشان به دست خودشان بخواهند آن نعمت را ذایل کنند. این مطلب اساساً یک اصل اساسی در قرآن مجید است. (10)

ب: گناهای که پشیمانی می آورد

پنج گناه است که پشیمانی و حسرت شدیدی را به دنبال دارد که به راحتی قابل جبران هم نیست:

1. قتل ناحق

حضرت سجاد (ع) در ادامه روایت فرمود: «وَالذُّنُوبُ الَّتِي تَوْرَثُ النَّدَمَ قَتْلُ النَّفْسِ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى فِي قِصَّةِ قَابِيلَ حِينَ قَتَلَ أَخَاهُ هَابِيلَ فَعَجَزَ عَنْ دَفْنِهِ فَاصْبَحَ مِنَ النَّادِمِينَ» (11) گناهانی که پشیمانی می آورند (یکی) کشتن نفس انسانی است که خداوند (کشتن) او را حرام کرده است. خداوند بلند مرتبه در قصه قابیل آن زمانی که برادرش هابیل را به قتل رساند و از دفن او عاجز شد (تا کلاهی را دید که چیزی را دفن می کند) می فرماید: (صبح کرد در حالی که پشیمان بود) نمونه های فراوان در خاطرات زندانی ها در مجلات و روزنامه ها می خوانیم که کسانی که مرتکب قتل شده اند به شدت پشیمان و نادم شده اند.

2. ترک صله رحم

«و ترک صلة القرابة حتى يستغنوا» ترک صله ارحام و بستگان تا آنجایی که بی نیاز شوند ترک رابطه با دوستان و خویشاوندان از گناهانی است که حسرت و پشیمانی و ندامت را به دنبال دارد که نمونه های آن را بخوبی در جامعه می توانیم مشاهده کنیم.

3. ترک نماز در وقتش

«و ترک الصلوة حتى یخرج وقتها» ترک نماز تا وقتش بگذرد در این دنیا خصوصاً در آخرت حسرت طولانی را در پی خواهد داشت.

4. ترک وصیت و ترک الوصیة؛ وصیت نامه ننوشتن.

هستند کسانی که وصیتنامه نوشتن و یا وصیت کردن را بد می دانند، ولی نمی دانند که ممکن است مرگ ناگهانی دامن آنها را بگیرد، وصیت ها و دیون مردم و مظلّم آنها و یا نماز و روزه قضا داشته و وصیت به آن را ترک کرده باشد، آنگاه دچار حسرت و پشیمانی می شود.

در ادامه این فقره آمده که و ردّ المظالم؛ یعنی ردّ مظلّم را ترک کند مقصود این است که گاه انسان مالی از مردم ضایع نموده که یادش رفته مربوط به چه کسی بوده است. برای این گونه موارد خوب است مالی در راه خدا داده شود به عنوان ردّ مظلّم و نیت صاحبان مال تا روز قیامت جبران حق

آنها شود، ترک این مسئله نیز در قیامت پشیمانی و حسرت را به دنبال دارد.

5. زکات ندادن

«و منع الزَّكَاةَ حَتَّىٰ يَحْضُرَ الْمَوْتُ وَ يَنْغَلِقَ اللِّسَانُ» ندادن زکات تا زمانی که مرگ فرا برسد و زبان بند آید آنگاه می شود که همین اموالی که زکاتش را نداده در اختیار دیگران قرار می گیرد و آنها از آن استفاده می کنند ولی عذاب زکات ندادن را صاحب مال باید بچشد.

ج: گناهانی که عذاب و بدبختی را دنبال دارد

«و الذُّنُوبَ الَّتِي تَنْزِلُ النَّقْمُ» گناهانی که عذاب و بدبختی را نازل می کند عبارت است از:

1. نافرمانی ستمگرانه از آگاهان

«عَصِيَانُ الْعَارِفِ بِالْبَغْيِ» با ستم از انسان عارف و آگاه (و رهبران دینی) نافرمانی نمودن. سرپیچی از فرامین پیشوایان دینی، انبیاء و امامان و مراجع عظام یکی از آثارش فرود آمدن عذاب الهی است که نمونه بارز آن درباره قوم نوح و قوم ثمود و عاد و... در تاریخ به ثبت رسیده است.

2. سرکشی در مقابل مردم

«والتَّطَاوُلُ عَلَى النَّاسِ» سرکشی در مقابل مردم.

3. استهزاء دیگران

«والاستهزاء بهم؛» ریشخند نمودن مردم و استهزاء نمودن آنان عذاب الهی را در پی دارد.

4. مسخره کردن دیگران

«والسخریة منهم؛» مسخره کردن دیگران که قرآن به صراحت از آن نهی نموده و فرموده است شاید شخص مسخره شده از مسخره کننده بهتر باشد. (12)

د: گناهانی که روزی و قسمت را تغییر می دهد

درست است که روزی تقسیم شده است و تلاش و کوشش در بدست آوردن آن نقش اصلی را دارد ولی برخی گناهان تلاش و سعی را هم بی اثر می کند و باعث می شود که از سهم روزی انسان کاسته شود. آن گناهان عبارت است از:

1. اظهار نداری

«اظهار الفقر؛» خود را فقیر نشان دادن

با همه کاستی باید قبول کرد که در طول سی سال انقلاب تغییرات فراوان در زندگی مردم ایجاد شده و غالب مردم وضعشان بهتر شده است ولی متأسفانه عادت و رسم بر این است که عده ای بنا دارند همیشه خود را فقیر و ندار جلوه دهند، و هیچگاه حاضر نمی شوند نعمت های الهی را به زبان بیاورند، اثر این گونه فقرنمایی کم شدن رزق و روزی است.

2. نماز عشاء را نخواندن

«والتَّوَمُّعُ عَنْ الْعِتَمَةِ؛» نماز عشاء را نخوانده خوابیدن

کلاً استخفاف به نماز عامل بی برکتی و کم شدن رزق است در میان نمازها، ترک نماز عشاء و صبح نقش بیشتری در کم شدن رزق و بی برکتی دارد. درباره نماز صبح و قضا نمودن آن فرمود: و عن صلاة الغداة؛ خواب ماندن از نماز صبح

3. سبک شمردن نعمت ها

«واستحقار النعم» حقیر شمردن نعمت های الهی

تک تک نعمتهای الهی برای انسان نقش حیاتی دارد، همین هوا را توجّه کنید که خیلی ها اصلاً جزء نعمت های الهی به حساب نمی آورند، وقتی آلوده کردند قدر آن را می فهمند و همین طور سلامتی و... حقیر و کوچک شمردن نعمت ها، نعمت ها را از دست انسان می گیرد.

4. از خدا شکایت کردن

برخی بنده ها بجای بندگی به خداوند (نعوذ بالله) می خواهیم به خدا خدایی یاد بدهیم، و به او می گوئیم که اگر فلان گونه می کردی بهتر بود. و هرگاه زبان به شکایت و گلایه باز می کنیم، و حال آن که باید توجّه داشته باشیم خداوند قادر مطلق دانا و حکیم مطلق است دادن های او از سر حکمت است و ندادن های او نیز از سر حکمت. ضرر شکایت از خداوند متوجّه شخص شاکی می شود و رزق و روزی او کم می شود. امام سجاد (ع) فرمود: وشکوی المعبود عزّ و جلّ؛ و شکایت نمودن از معبود (خدای) عزیز و جلیل خویش (که روزی انسان را کم می کند)

ه: گناهای که پرده ها را می درد

«والذّنوب الّتی تهتک العصم» گناهای که پرده ها را می درد عبارت است از:

1. شراب خواری شرب الخمر؛ خوردن شراب

2. قمار بازی واللعب بالقمار؛ بازی نمودن (با آلات) قمار

3. مزاحهای بیهوده وتعاطی ما یضحک النّاس من اللغو و المزاح؛ خنداندن مردم با سخنان لغو و بیهوده و مزاح (باطل و ناروا)

4. گفتن عیب دیگران و ذکر عیوب النّاس؛ به زبان آوردن عیوب مردم که از گناهان کبیره است و ضررها و زیانهای فراوانی دارد از جمله پرده حرمت انسان را می درد.

5. همنشینی با دودلان و مجالسة اهل الرّیب؛ همنشینی با اهل شک و تردید (و انسانهای سست عقیده) (پرده

و: گناهای که بلاها را نازل می کند

حضرت سجاد (ع) فرمود: «والذَّنوب الَّتِي تَنْزِلُ الْبَلَاءُ»؛ گناهایی که بلاء نازل می کند عبارت است از:

1. کمک نکردن به درماندگان

«ترک اغاثة الملهوف»؛ ترک یاری رسانی به فریادری درمانده هرچا ندای مظلومی بلند شد باید مسلمانان یاری کنند اگر این کار را ترک کنند منتظر بلا باشند مهم ترین مصداق مظلومین در این دوران می توان گفت: مردم مظلوم فلسطین، شیعیان جنوب لبنان، مردم مسلمان عراق و افغانستان و... می باشند. لذا حضرت سجاد (ع) در ادامه فرمود: و ترک معاونة المظلوم؛ کمک نکردن به مظلوم (بلا نازل می کند)

2. ترک امر به معروف و نهی از منکر

جامعه اسلامی به این امر جدی توجّه داشته باشند که ترک امر به معروف و نهی از منکر باعث می شود جامعه را گناه و فساد بگیرد نتیجه آن این می شود که بلا نازل شود و دامن همه را بگیرد. پیامبر اکرم (ص) فرمود: یک گنهکار در میان مردم همانند کسی است که با جمعی سوار کشتی شود و به هنگامی که در وسط دریا قرار می گیرد، تبری برداشته و به سوراخ کردن موضعی که در آن نشسته است پردازد و هرگاه به او اعتراض کنند، در جواب گوید من در سهم خود تصرّف می کنم. اگر دیگران او را از این عمل خطرناک باز ندارند، طولی نمی کشد که آب دریا به داخل کشتی نفوذ کرده، یکبارگی همگی در دریا غرق می شوند. (13) به این جهت امام سجاد (ع) فرمود: یکی از گناهایی که بلاها را فرود می آورد و تضییع الامر بالمعروف و النّهی عن المنکر؛ (14) ضایع نمودن (و درست انجام ندادن) امر به معروف و نهی از منکر است

ز: گناهایی که دشمنان را قدرت می بخشد

«والذَّنوب الّذِي تَدِيلُ الْأَعْدَاءُ»؛ گناهایی که دشمنان را قدرت می بخشد عبارت است از:

1 «المجاهرة بالظلم»؛ آشکارا ستم کردن، آری اگر در جامعه ظلم و ستم علنی شد آرام آرام زمینه قدرت یافتن

دشمنان نیز فراهم می شود.

2 «و اعلان الفجور» کارهای بد را علنی کردن (و تشییع فاحشه در جامعه نمودن)

3 «واباحة المحظور» حلال شمردن حرام ه توجه شود اگر کسی حرام الهی را حلال شمارد فرق نمی کند در بحث مالی باشد و یا حجاب و مرزهای دینی، بداند گامی برای تقویت دشمن برداشته است.

4 نافرمانی از نیکان و عصیان الاخیار؛ و نافرمانی (از فرمان) نیکان و برگزیدگان وجود پیشوایان دینی رحمت الهی است برای جوامع، هر جامعه از خوبان و پاکان خویش اطاعت کردند، دشمنان خود را زمین گیر نمودند، و هر جامعه ای به پیشوایان دینی و خوبان و پاکان پشت کردند دشمنان بر آنها مسلط شدند، اگر اندکی نگاهی به تاریخ و عصر خود و دور و بر و همسایه های خویش داشته باشیم به خوبی این مسئله را تصدیق می کنیم. دلسوزان جامعه تلاش کنند زمینه حرمت شکنی ها را از بین ببرند و اطاعت و پیروی از پاکان و خوبان و مراجع دینی را در جامعه نهادینه نمایند.

آری وقتی علی (ع) خانه نشین شد و مردم از او اطاعت نکردند، دشمنان اسلام قدرت گرفتند و اسلام را به حاشیه کشاندند و در طول تاریخ نیز این قضایا تکرار شد، وقتی کوفیان از امام حسین (ع) حمایت نکردند، یزید بر مدینه و مکه مسلط شد و آنچه از دستش آمد جنایت کرد.

در تاریخ گذشته این کشور هم آن زمان که شیخ فضل الله به دار زده شد و مرحوم آیه الله کاشانی خانه نشین شد و مورد بی احترامی قرار گرفت دشمن دوباره مسلط شد، در عراق وقتی خانه آیه الله حکیم سنگباران شد بعثی ها قدرت گرفتند و وقتی آیه الله سید محمد باقر صدر به شهادت رسید، ترک تازی بعثی ها بیشتر شد و امروز عده ای تلاش دارند در جامعه ما با برخی رفتارها زمینه برگشت دشمنان دین را فراهم نمایند.

5 «والانطیاع للاشرار»؛ اطاعت از اشرار (عامل دیگری است برای قدرت یابی دشمن) حقا که باید گفت سرچشمه سخنان معصومان مخزن اسرار الهی است. اگر کسی اتصال به علم الهی نداشته باشد هرگز نمی تواند این گونه دقیق حرف بزند، و بعد از 1300 سال همچنان سخنانش زنده بماند، گویی که این سخنان همین دیروز به مناسبت حوادث کشور گفته شده است و موبه مو به آثار اغتشاشات و عوامل ریشه ای آن اشاره دارد.

ح: گناهانی که عمر را کوتاه می کند

برخی گناهان عامل کوتاهی عمر انسانها است که حضرت در این باره می فرماید: وَالذُّنُوبُ الَّتِي تَعْجِلُ الْفَنَاءَ؛ و گناهانی که مرگ را نزدیک می کند شش گناه است.

1. «قطیعة الرحم» قطع رابطه کردن با (خویشاوندان نسبی و) رحم

2. «والیمین الفاجرة» قسم ناحق (و دروغ)

3. «والاقوال الکاذبة» سخنان دروغ (و دروغگویی)

4. «والزنا» زنا و کار خلاف عفت که متأسفانه اثرش را در گوشه و کنار می بینیم.

5. «و سد طریق المسلمین»؛ بستن راه مسلمانان (راهگیری..)

6. «وادعاء الامامة بغير حق»؛ ادعای امامت نمودن بناحق عمر را کوتاه می کند.

ط: «والذُّنُوبُ الَّتِي تَقْطَعُ الرَّجَاءَ» گناهانی که امید را قطع می کند

1. نا امیدی از خدا اليأس من روح الله؛ (15) نا امیدی از رحمت خد
2. «والقنوط من رحمة الله» ناامید شدن از رحمت الهی با این که رحمت او همه هستی را زیر بال خود گرفته و همه از کافر و موحد، ملحد و منافق، به یمن رحمت او روزی می خورند.
3. «والتَّوَقُّعُ بِغَيْرِ اللَّهِ» اطمینان و تکیه کردن به غیر خداوند
4. دروغ پنداشتن وعده های الهی و التَّكْذِيبُ بوعْدِ اللَّهِ؛ دروغ پنداشتن وعده خداوند.

ی: گناهانی که هوا را تاریک می کند

این گونه نیست که فقط عوامل طبیعی در ظلمانی شدن هوا مؤثر باشد، در واقع و پشت پرده این حوادث مسائل معنوی نیز دخیل است. حضرت سجاد (ع) فرمود: وَالذُّنُوبُ الَّتِي يَظْلِمُ الْهَوَاءُ؛ گناهانی که هوا را تاریک می کند عبارت است از:

1. جادوگری والسَّحَر؛

جادوگری که متأسفانه در سالهای اخیر به شدت در جامعه رواج یافته (حالا سحر واقعی و یا سحر نمایی) و جمعی از مردم نیز بر این باورند که ریشه مشکلات آنها سحر و جادوی دیگران است. از مشکلات کاری گرفته تا بسته شدن بخت دختران.

2. پیشگویی کاهنانه:

«والكهانة» کاهنه (و پیشگویی کاهنانه) که در این زمینه نیز عده ای با باز کردن سرکتاب به پیشگویی های دروغپردازانه، و عجیب و غریب مردم را سرگرم نموده، زندگی ها را از هم می پاشند و با کلاشی پولهای کلانی را به

3. ایمان داشتن به تنجیم

«تنجیم والایمان بالنجوم» (و خبر دادن از آینده)

مراد از تنجیم پیش بینی هوا، جهت شناسی و اطلاع از آسمان پیدا کردن نیست، بلکه مراد این است که بر اساس اوضاع فلکی آینده جهان و بشریت را پیش بینی کردن از کارهایی است که حرام می باشد، چون انسان تسلط کامل بر اوضاع فلکی ندارد و آگاهی ناقص جز اخبار ناقص را در پی ندارد.

4. تکذیب تقدیرات الهی و التکذیب بالقدر؛

دروغ پنداشتن تقدیرات (الهی و قضا و قدر) نیز باعث تاریکی هوا می شود. به این نکته توجه شود که قضای الهی (حتمیت یافتن کارها) و قدر (اندازه های هر کار و عمل) الهی بر اساس رفتارهای همه جانبه و اختیاری ما ورق می خورد.

5. عاق والدین

«و عقوق الوالدین» عاق پدر و مادر بودن (و رنجاندن آندو) نیز باعث تاریکی هوا می شود.

ک: گناهای که باعث آبروبری و کنار رفتن پرده ها می شود

«والذّنوب الّتی تکشف الغطاء» و گناهای که پرده ها را کنار می زند. عبارت است از گناهان ذکر شده در ذیل:

1. وامی را بگیرد و قصد ادا نداشته باشد

«الاستدانة بغير نيّة الاداء» وام بگیرد و قصد ادای آن را نداشته باشد به قول معروف روغن زیر آتش نمی خوابد
یکروزی این نیت سوء آشکار می شود، و انسان موقعیت قرض گرفتن را در جامعه از دست می دهد.

2. اسراف نمودن؛ «والاسراف فی النفقة علی الباطل» زیاده روی و اسراف در راه باطل.

3. بخل ورزی بر اهل و عیال؛ «والبخل علی الاهل و الولد و ذوی الارحام» بخل ورزی (در پرداخت هزینه زندگی)

همسر و فرزندان و خویشان.

4. بد اخلاقی «و سوء الخلق» بد اخلاقی نمودن نیز پرده ها را کنار می زند.
5. کم صبری؛ «و قَلَّةُ الصَّبْرِ؛ کم صبری» (و بی صبری باعث رسوایی انسان می شود).
6. تنبلی داشتن؛ «و استعمال الضجر و الكسل» (16) تنبلی و کسالت را پیشه قرار دادن.
7. اهانت به دینداران؛ «و الاستهانة باهل الدین»؛ اهانت کردن (و تحقیر نمودن به) دینداران (بخاطر دینشان).

ل: گناهای که دعا را حبس می کند

«والذَّنوب الَّتِي تَرُدُّ الدَّعَا» گناهای که دعا را رد می کند.

1. بد نیتی «سوء النية» بد نیتی است ممکن است مراد نیت های غیر الهی باشد و یا هدفهای شوم و ناروا داشتن.
2. بد باطن بودن «و خبث السَّریرة» بد بودن باطن و اینکه انسان خیرخواه مردم نباشد حالت حسودی و یا خوشحالی از گرفتاری مردم داشته باشد.
3. نفاق «والتَّفَاق مع الاخوان»؛ با برادران دینی نفاق و دروئی کردن دعا را رد می کند.
4. یقین به اجابت نداشتن «و ترک التصدیق بالاجابة» تصدیق به اجابت الهی را ترک کند (و باور و یقین به اجابت دعا نداشتن) در منابع توصیه شده است که آنچنان یقین به اجابت داشته باشید گویا حاجات شما همین الآن آماده است و به سرعت برآورده می شود.
5. تأخیر نماز «و تأخیر الصَّلوات المفروضات حتَّى تذهب اوقاتُها» تأخیر انداختن نماز از وقتش تا وقت آن بگذرد توجّه دارید که ترک نماز عامل کم شدن روزی هم هست این مانعی ندارد که یک گناه چند اثر داشته باشد.
6. ترک صدقه «و ترک التَّقرب الى الله عزَّ و جلَّ بالبرِّ و الصدقة» با صدقه دادن و کار نیک به خدا تقرّب پیدا نکردن از این جمله فهمیده می شود که فقط نماز و دعا... عامل تقرّب به خدا نیست بلکه صدقه و انجام کار نیک اگر به قصد الهی باشد انسان را به خدا نزدیک می کند و از نظر معنوی انسان را رشد می دهد.
7. بد زبان و استعمال البذاء و الفحش فی القول؛ (17) فحش و ناسزا گفتن نکته ای که مردم خیلی کم به آن توجّه دارند.

م: گناهای که مانع باریدن باران می شود

«والذَّنوب الَّتِي تحبس غیث السَّماء» گناهای که باران آسمان را حبس می کند

چند امر است که ضروری است در خشکسالی ها به آن توجّه جدّی تر بشود.

1. جور الحگام فی القضاء؛ جور و ستم حاکمان و قضات در قضاوت و داوری.
 2. شهادت ناحق و شهادة الزور؛ شهادت ناحق دادن.
 3. و کتمان الشهادة؛ کتمان نمودن شهادت (حق).
 4. زکات و قرض ندادن و منع الزکاة و القرض و الماعون؛ زکات و قرض به دیگران، و وسائل زندگی را ندادن ماعون و سائلی مثل بیل، و کلنگ، تیشه و... را گویند.
 5. بی رحمی به نیازمندان و قساوة القلب علی اهل الفقر و الفاقة؛ بی رحمی بر کسانی که فقیر و ندارند برخی معنی کرده اند فقیر و نیازمندی که قساوت قلب داشته باشد عامل دیگری است برای حبس باران.
 6. ستم بر یتیمان و ظلم الیتیم و الارملة؛ (18) ستم بر یتیمان و بیوه زنان
 7. دست خالی رد کردن سائل
- و انتهار السائل و ردّه باللیل؛ ناامید کردن گدا (از در خانه) و ردّ او را (دست خالی یا از منزل) در شب این مجموعه از گناهان در واقع در جواب کلیدی ترین پرسشهای جامعه مطرح شده است؟ چرا نعمتها تغییر می کند؟ چه چیز باعث حسرت و پشیمانی می شود؟ چرا عذاب و بلا نازل می شود؟ چرا پرده در می می شود؟ چرا جوانمرگی فراوان شده است؟ چه گناهای دشمن را تقویت می کند؟ و عامل خشکسالی ها چیست؟ و چرا با این همه اصرار دعای ما مستجاب نمی شود؟ و پرسشهای دیگر.

پی نوشت ها :

1. مفاتیح الجنان، شیخ عباس قمی، ص 102، دعای کمیل.
2. سوره بقره، آیه 29.
3. ر.ک: نهج البلاغه، خطبه 224.
4. اصول کافی، کلینی، بیروت دارالصعب و التعارف، ج 2، ص 331، ح 5.
5. ر.ک: راغب اصفهانی، المفردات، تهران، دفتر نشرالکتاب، 1404، ص 265.
6. سوره رعد، آیه 11.
7. وسائل الشیعه، شیخ محمد حر عاملی، بیروت داراحیاء التراث العربی، بی تا، 20 جلدی، ج 11، ص 519، ح 8.
8. سوره رعد، آیه 11.
9. سوره انفال، آیه 53.
10. امامت و رهبری، مرتضی مطهری، قم، صدرا، سوم، 1362، ص 133.
11. سوره حجرات، آیه 11.
12. تفسیر نمونه، مکارم شیرازی، تهران، دارالکتب الاسلامیّه، ج 3، ص 37. 38.
13. وسائل الشیعه، ج 11، ص 520.
14. در قرآن سوره یوسف، آیه 87 آمده لاتیأسوا من روح الله.
15. وسائل الشیعه، ص 520.
16. همان.
17. وسائل الشیعه، ج 11، ص 520.

